

- розширення функцій спеціальних закладів, який став консультативно-методичним центром з корекційно-розвивальної роботи;
- удосконалення фахової підготовки дефектологів, учителів інклюзивного навчання відповідно до завдань, адекватним сучасним освітнім пріоритетам;
- створення системи багатоаспектної допомоги таких дітей (психологічної, педагогічної, соціальної);
- подальше розроблення та запровадження інноваційних форм і технологій навчання осіб з особливостями психофізичного розвитку.

Продовження розпочатої роботи і здійснення планів дасть змогу забезпечити можливість дітей з особливими потребами здобути бажаний рівень підготовки.

Педагоги центру пишаються здобутками, але не заспокоюються на досягнутому.

Тільки відчуття повної відповідальності за кінцевий результат, чіткий трудовий ритм, якість освіти учнів з вадами слуху, мовлення мають бути бажаним орієнтиром.

УДК: 376.27: 372.881.111.1

Дмитрієва А.О., Житнюк Ю.В., Хаджи А.Ю.

БІНАРНИЙ УРОК УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД РІЗНОБІЧНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Стаття розкриває нестандартну форму навчання з реалізації міжпредметних зв'язків, а саме особливості використання бінарних уроків у навчальному процесі дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Урок української та англійської мов формує в учнів переконання в зв'язності предметів у цілісності світу, розвиває мовлення дітей обома мовами, а також виховує громадянську свідомість учнів у зв'язку із поважним ставленням до інших народів світу.

Ключові слова: бінарний урок, нестандартна форма навчання, інтеграція, українська мова, англійська мова, цілісне уявлення світу.

Дмитриева А.О., Житнюк Ю.В., Хаджи А.Ю.

БІНАРНИЙ УРОК УКРАЇНСЬКОГО І АНГЛІЙСЬКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ КАК ЭФЕКТИВНИЙ МЕТОД РАЗНОСТОРОННЕГО РАЗВИТИЯ ЛИЧНОСТИ

В статье представлена нестандартная форма обучения и реализации межпредметных связей, особенности использования бинарных уроков в процессе обучения детей с тяжелыми нарушениями речи. Урок украинского и английского языка формирует в учеников представление о взаимосвязанности предметов окружающего мира, развивает речь детей, воспитывает общественное сознание учеников, уважение к другим народам мира.

Ключевые слова: бинарный урок, нестандартная форма, обучение, интеграция, украинский язык, английский язык, целосное представление о мире.

Dmitrieva A. O., Zhytniuk Yu. V., Khandzhi A. Yu.

THE BINARY LESSON UKRAINIAN AND ENGLISH IN PRIMARY SCHOOL AS AN EFFECTIVE METHOD OF COMPREHENSIVE PERSONALITY DEVELOPMENT

The article is devoted to the research and the analysis substandard forms of education from implementing interdisciplinary connections, such as the use of binary lessons in educational process of children with special needs. Ukrainian and English lessons forms of students' belief in the connectedness of objects in the integrity of the world, children develop speech in both

languages, as well as raising civic consciousness of students in relation to respect for other nations.

Key words: binary lesson, substandard form of education, integration, Ukrainian lesson, English lesson, integral conception of the world

В комплексі «Бінарний урок як нестандартна форма навчання з реалізації міжпредметних зв'язків в навчальному процесі дітей з тяжкими порушеннями мовлення» представлено бінарний урок з української та англійської мов «Моя країна-Україна».

На рубежі XIX и XX століть американський педагог Дж.Дьюї, проголосивши дитину сонцем та центром педагогічного всесвіту, висунув новий принцип побудови навчальних програм: «Від дитини – до світу і від світу – до дитини». А відомий дидакт Я. А. Коменський акцентував увагу на необхідності „завжди і всюди брати разом те, що пов'язано одне з одним” [2, с. 374]. Необхідність інтегрованого підходу до організації навчально-виховного процесу він пояснював таким чином: „Всі знання виростають з одного коріння – навколишньої дійсності, мають між собою зв'язки, а тому повинні вивчатися у зв'язках” [3, с. 26].

В той же час предметна відокремленість стала однією з причин фрагментарності світогляду учнів, в той час як у сучасному світі переважають тенденції до інтеграції в усіх сферах життя – економічної, політичної, культурної, інформаційної. Слабкий зв'язок між предметами породжує серйозні труднощі у формуванні в учнів цілісної картини світу, перешкоджає органічному сприйняттю культури. Саме тому, інтеграція, на наш погляд, належить до числа найперспективніших і найкорисніших дидактичних принципів. Інтегровані уроки сприяють формуванню цілісної картини світу у дітей, розуміння зв'язків між явищами в природі, суспільстві та світі в цілому.

Сьогодні ідея інтеграції змісту і форм навчання приваблює багатьох вчителів-практиків. Саме дослідженням дидактичних особливостей інтеграції змісту навчання займалися видатні педагоги: О. Біляєв, Л.Варзацька, Т. Донченко, Ю.Колягін, В. Паламарчук, О. Савченко, Н. Светловська та інші.

З другої половини 90-х рр. XX ст. та в XXI ст. поняття «педагогічна інтеграція» у педагогіці стало часто вживаним. В Україні принцип інтеграції проголошений «основним принципом реформування освіти поряд з принципами гуманізації та диференціації» [1, с. 20]. У світ вийшли збірники науково-методичних праць та монографії, що містять теоретичне та практичне обґрунтування інтеграції, фахові журнали публікують дослідження різних її аспектів. Створено програми інтегрованих курсів навчальних дисциплін, розробки інтегрованих уроків. Однак відсутні комплексні дослідження інтеграційних зв'язків між предметами *початкової школи*, чим і зумовлена **актуальність** даної статті.

Мета даного дослідження полягає у визначенні і доказу ефективності бінарних уроків у початковій школі для всебічного розвитку дитини та цілісного сприйняття нею світу в цілому. Для досягнення даної мети було використано різноманітні **методи дослідження**: описовий метод, зіставний метод, статистичний метод.

Швидкий розвиток науки, зростання обсягів нової інформації потребують від школи підготовки активних, самостійних людей з розвиненими творчими здібностями.

Практичний досвід переконує у недостатній ефективності традиційного уроку для розв'язання названих вище проблем, тому педагоги постійно вдосконалюють методiku проведення класичного уроку, в результаті чого в навчальний процес впроваджуються

нестандартні уроки, які ставлять за мету зацікавити дітей навчальною працею й утримати цей інтерес.

На таких уроках матеріал даної теми уроку подається блоками різних предметів. При цьому такий нестандартний урок готують учителі-предметники, кожний із яких проводить етап (блок) уроку стосовно того предмета, який викладає. Проведенню таких занять передують наступні етапи підготовки:

- ознайомлення вчителів-предметників з чинними програмами;
- знаходження суміжних тем у програмах з різних предметів;
- складання структури майбутнього уроку;
- написання спільного плану-конспекту.

Для нестандартних уроків характерною є інформаційно-пізнавальна система навчання – оволодіння готовими знаннями, пошук нових даних, розкриття внутрішньої сутності явищ через диспут, змагання. На цьому уроці вчитель може організувати діяльність класу так, щоб учні в міру можливості працювали самостійно, а він керував цією діяльністю, забезпечуючи її необхідними дидактичними матеріалами. Порівняно із звичайним, нормативним заняттям нестандартний урок стимулює пізнавальну самостійність, творчу активність та ініціативу школярів. Навчання на ньому спрямоване на підвищення їхніх знань, формування працьовитості, потрібних у житті навичок і вмінь.

Крім того, ці уроки більше подобаються учням, ніж буденні навчальні заняття. Насамперед тому, що навчальний процес тут має багато спільного з ігровою діяльністю дітей. Майже всі прийоми, особи, дії нестандартних уроків відзначаються ігровим стимулюванням. Найвищої майстерності в проведенні такого уроку досягає той учитель, який дозволяє своєму класові вільно почуватися й переживати, але утримує його в тих рамках, які потрібні для успіху в навчанні.

Головне завдання педагога — не тільки чітко усвідомлювати мету кожного окремого уроку, а й розуміти важливість проведеного заняття як органічної ланки загального ланцюжка даної теми, розділу, курсу, циклу, всього навчально-виховного процесу. Однак, є певні переваги використання форм уроків, що увійшли до описаної вище типології, оскільки вони дозволяють урізноманітнювати навчальну діяльність, відійти від чітких рамок стандартного уроку з його незмінною структурою: опитування, пояснення, закріплення, домашнє завдання; сприяють підвищенню активності учнів, а отже – і ефективності уроку. Стимулюючи творчу діяльність учителя та його вихованців, нестандартні уроки створюють сприятливі умови для співпраці, що є надзвичайно важливим у роботі початкової школи.

Нестандартні уроки позитивно впливають на навчально-виховний процес у сучасній школі. Головна заслуга уроків з нетрадиційною структурою - дуже потужна активність учнів на уроці, але потрібно мати на увазі, якщо нестандартні уроки проводити повсякденно, то цікавість до навчання у дітей пропадає. Тому при використанні нестандартних уроків потрібно бути дуже обережним, для того щоб дітей не перевантажити незвичайністю. Вчителям головне потрібно навчитись правильно підбирати форму роботи і якісно проводити урок. Якщо ці умови виконуються, то можна кожний урок зробити нестандартним. А студентам – детальніше знайомитися з системою нетрадиційних уроків та інноваційними технологіями навчання для своєї подальшої педагогічної роботи.

Таким чином, нестандартні уроки в початкових класах руйнують застигли штампи в організації навчально-виховного процесу школярів, спрямовуючи їх в русло активізації пізнавальної самостійності й творчої активності учнів.

Протипоказаннями у застосуванні бінарних уроків є неузгодженість, несумісність педагогів.

Суттєвість такого уроку полягає в інтегративному підході до навчання. Це така будова навчального курсу, у якому:

- окремі розділи тісно поєднані;
- можливості такого поєднання використовують максимально.

Інтеграція - це не поєднання, а взаємопроникнення двох або більше предметів. Мета інтеграції навчання - дати учневі цілісне уявлення про світ, навчити сприймати життєві явища в їх глибинному взаємозв'язку, розуміти логіку розвитку процесів, пов'язаних з існуванням людського суспільства.

Існують різні рівні інтеграції, які виявляються в різних формах навчального процесу. Вважати інтеграцію за окрему технологію не можна, оскільки в основу реалізації інтегрованого підходу до навчання можуть бути покладені і навіть поєднані різноманітні педагогічні технології.

Варто зазначити, для молодших школярів характерна сила актуальних потреб, загострена сприйнятливність навколишнього, прагнення пізнати світ у його зв'язках і взаємозалежностях. В той же час, пізнавальні можливості у дітей цього віку обмежені – дитина слабо володіє такими важливими мисленнєвими операціями, як осмислення побаченого, диференціювання суттєвого й несуттєвого, класифікація, доведення істини, судження тощо.

У такій ситуації, щоб посилити мотивацію учнів до навчання, підвищити їхню продуктивність, розкрити творчий потенціал учнів, їх здібності до комунікативних дій, самооцінки і, найголовніше, показати певну проблему чи питання з різних сторін, варто систематично проводити інтегровані уроки з різних навчальних предметів.

Застосовуючи у шкільному навчанні інтеграцію наукових знань, реалізуючи її в системі, можна досягти таких результатів:

- знання учнів набувають системності;
- уміння стають узагальненими, сприяючи комплексному застосуванню знань, їхньому синтезу, перенесенню ідей та методів з однієї галузі науки до іншої, що, по суті, покладено в основу творчого підходу до наукової, художньої діяльності людини в сучасних умовах;
- посилюється світоглядна направленість пізнавальних інтересів учнів;
- більш ефективно формуються переконання, досягається всебічний розвиток особистості;
- відбувається оптимізація навчальної й педагогічної діяльності.

Бінарний урок – це нестандартна форма навчання з реалізації міжпредметних зв'язків. Використання у педагогічній практиці бінарних уроків, допомагає зміцнити педагогічні колективи, поставити перед ними спільні завдання, виробити спільні дії і єдині вимоги. До загальних цілей бінарних уроків можна віднести: вивчення предметів; розвиток співробітництва педагогів; формування в учнів переконання в зв'язності предметів у цілісності світу.

Дане дослідження дає можливість глибше розкрити ефективність методики використання інтегрованих уроків, зокрема бінарних, проаналізувавши урок англійської та української мов у 4 класі.

Бінарний урок української та англійської мов на тему «Моя країна – Україна» у 4 класі поглиблює знання учнів про Україну. Розвиває мовлення дітей українською та

англійською мовами. А також виховує громадянську свідомість учнів у зв'язку із поважним ставленням до інших народів світу.

При побудові уроку вчителі враховують вікові, психологічні та індивідуальні особливості дітей, створюють емоційний фон уроку з орієнтацією на процес навчання, налаштовують учнів на чітке визначення освітніх, виховних і розвивальних завдань.

На першому етапі при підготовці бінарного заняття у 4 класі з англійської та української мов на тему: «Україна – наша Батьківщина» було проведено аналіз навчальних програм з предметів [5; 6] і відмічено що всі предмети початкової ланки мають своєрідний інтеграційний потенціал. Викладачі предметів знайшли, з яких тем можна провести уроки із використанням інформаційно-комунікаційних технологій, які типи занять можна використати при цьому. Вони зупинилися на темі, яка відповідала даним вимогам і реалізовувала головну виховну мету 2014-2015 навчального року – виховання в учнів патріотичного обов'язку, поваги до національних символів, українського слова, а також поваги до інших народів світу.

Далі учителями було проведено сумісне розроблення плану-конспекту уроку за вибраною темою: обрані ефективні методи подачі нових знань та актуалізації вже вивченого учнями, визначено задачі та проблеми уроку, послідовність проведення заняття. При побудові уроку вчителі врахували вікові, психологічні та індивідуальні особливості дітей молодшого шкільного віку.

На уроці вчителі раціонально використовують кожну хвилину, а також поєднують словесний, науковий і практичний методи навчання. При роботі дітей із нетбуком відбувається зв'язок з раніше набутим досвідом використання інформаційно-комунікаційних технологій. На такому бінарному уроці кожний учень має змогу презентувати себе. При постійній активізації розумової діяльності діти мають гарний стимул до навчання.

Бінарний урок вміщує в собі роботу групами (написати букви українського та англійського алфавіту, які схожі за вимовою; написати букви, які не мають схожості), а також говоріння (пригадуємо державні символи) й роботу у парах (розповідь про Україну на англійській мові та переклад українською). Прослуховування вірша (трансляція його на мультимедійній дошці) й друкування на нетбуках прикметників, які діти запам'ятали, закріплюють знання про частини мови й розвивають пам'ять, увагу. В результаті бінарні уроки української та англійської мов ефективно поєднують методи і прийоми – відповідно до поставленої мети, змісту навчального матеріалу, дидактичних задач навчальних предметів. На цих уроках вчителі мають змогу управляти пізнавальною діяльністю учнів, контролювати формування знань, умінь і навичок та корегувати, диференціювати навчальний процес.

Так, бінарний урок української та англійської мов на тему «Моя країна – Україна» у 4 класі поглиблює знання учнів про Україну; розвиває мовлення дітей українською та англійською мовами; виховує громадянську свідомість учнів у зв'язку із поважним ставленням до інших народів світу.

Під час проведення заняття було створено емоційний фон уроку з орієнтацією на процес навчання, учнів було налаштовано на чітке визначення освітніх, виховних і розвивальних завдань. Вчителі раціонально використали кожну хвилину, поєднуючи словесний, науковий і практичний методи навчання.

Урок не тільки дав змогу активізувати розумову діяльність дітей та стимулювати їх до навчання, а й можливість учителям презентувати свої педагогічні уміння та навички.

Під час бінарного уроку було вдало презентовано роботу групами на швидкість - написання букв українського та англійського алфавіту за схожістю у вимові та написання букв, які не мають такої схожості. Такий метод роботи дозволяє розвивати мислення учнів, забезпечує взаємодію між учнями і робить непрямим керування вчителя.

Учні також мали можливість працювати в парах - розповідь про Україну на англійській мові та переклад сказаного українською. За умов парної роботи всі діти в класі отримують можливість говорити, висловлюватись. Робота в парах дає учням можливість подумати, обмінятися ідеями з партнером і потім озвучити це перед класом. Ця форма роботи сприяє розвитку навичок спілкування, вміння висловлюватись, переконувати, вести діалог, дискусію.

Значну увагу було приділено розвитку комунікативної компетенції учнів. Діти мали можливість зробити непідготовлену доповідь про державні та народні символи України. Під час такої форми роботи учні не тільки розвивали спонтанне зв'язне мовлення, а й закріпили раніше набуті знання про символи.

Цікава та пізнавальна гра на дошці «Склади слово» вчасно розвантажила учнів. Враховуючи вікові та психологічні особливості наших учнів, така форма роботи має певні переваги, бо вони відпрацювали конкретні уміння і навички у процесі практичної діяльності, але у формі, яка дітей не обтяжує.

Словникова робота представлена у вигляді завдання на мультимедійній дошці двома мовами. Вона дозволила учням закріпити в пам'яті вже знайомі слова, запам'ятати написання слів українською та англійською мовами, а отже підвищити свою мовленнєву культуру.

Фізкультхвилинка англійською мовою закріпила раніше здобуті знання й підтримала фізичний стан дітей на уроці, від якого також залежить їх розумова діяльність.

Прослуховування вірша (трансляція його на мультимедійній дошці) й друкування на нетбуках прикметників, які діти запам'ятали, закріпили знання учнів про частини мови й надали можливість розвивати пам'ять та увагу.

По завершенню уроку учні отримують диференційоване домашнє завдання й разом із учителями підводять підсумки уроку.

Таким чином, бінарні уроки української та англійської мов ефективно поєднують методи і прийоми – відповідно до поставленої мети, змісту навчального матеріалу, дидактичних задач навчальних предметів. Використання в навчальному процесі нетбуків дає позитивний результат, розвиває творчі підходи. На таких уроках вчителі, окрім інформаційної функції, виконують на високому рівні організаційно-управлінську функцію, а саме: мають змогу управляти пізнавальною діяльністю учнів, контролювати формування знань, умінь і навичок та корегувати, диференціювати учбовий процес.

Отже, форма організації навчання є важливою дидактичною проблемою, яка безпосередньо впливає на результативний компонент навчального процесу. Вона тісно пов'язана з методами і засобами навчання, бо кінцевий результат визначається комплексом дидактичних умов, серед яких важливе місце посідають організаційні форми навчання. Проблема організаційних форм навчання є досить актуальною сьогодні. Вона ще остаточно не розв'язана. Основними напрямками вдосконалення організаційних форм навчання у дидактиці вважається модернізація змісту навчання, опрацювання та впровадження елементів індивідуалізації, технізації тощо.

Література:

1. Антипова О., Рум'янцева Д., Паламарчук В. У пошуках нестандартного уроку // Рад. школа. - 1991. - № 1. - С.65-69.

2. Ільченко В., Гуз К. Навчальний курс „Я і Україна”(1-4класи) // Початкова школа.-2001.-№8.-с.20-24.
3. Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения: В 2-х т. – М.: 1982. – 648 с.
4. Коменский Я. А. Мир чувственных вещей в картинках.- Изд.2-е / Под ред. и со вст. проф. А.А. Красновского. – М.: Учпедгиз, 1957. – 351 с.
5. Короткий термінологічний словник з педагогіки. Укладач С.Г. Мельничук. – Кіровоград, 2004.
6. Лухтай Л.К. Нестандартний урок // Початкова школа. - 1992. - № 3-4. - С.31-32.
7. Митник О. Нарис нестандартного уроку // Початкова школа. - 1997. - №12. - С.11-22.
8. Навчальні програми для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення: іноземна мова (англійська) 1-4 класи / укладач: Данілавічюте Е. А./ Київ, 2014.
9. Навчальні програми для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення: українська мова 1-4 класи / укладач: к.пед.наук, старший науковий співробітник лабораторії логопедії Трофименко Л.І./ Київ, 2014.
10. Нестандартні уроки в початковій школі / Упоряд. О. Кондратюк. - К.: Ред. загальнопед. газ., 2005. - 128 с. - (Б-ка "Шкільного світу").
11. Печерська Е. Уроки різні та незвичайні // Рідна школа. - 1995. - № 4. - С.62-65.
12. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. - К., 2003. - 192 с.

УДК: 376.37:372.46

Багдасарян Ю.В., Пікінер А.С., Червинська Г.В.

**ПЕДАГОГІЧНА ЄДНІСТЬ ЯК УСПІШНА СКЛАДОВА
У ФОРМУВАННІ ПРАВИЛЬНОГО ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ
У ДІТЕЙ З ВАДАМИ СЛУХУ**

Стаття розкриває суть педагогічної єдності як успішної складової у формуванні правильного зв'язного мовлення у дітей з вадами слуху.

У комплексі представлені:

- Урок української мови «Слова, що означають назви предметів».

- Індивідуальне заняття «Звук [С]». Робота над текстом за конструктивними малюнками «Ознаки осені». (відпрацьовування правильної вимови на матеріалі уроку, РСС – підготовка до виконання домашнього завдання).

Ключові слова: єдність впливу, мовленнєвий розвиток, послідовність, урок – індивідуальне заняття, особливість розвитку, формування навичок.

Багдасарян Ю.В., Пикинер А.С., Червинская Г.В.

**ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ЕДИНСТВО КАК УСПЕШНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ В
ФОРМИРОВАНИИ ПРАВИЛЬНОЙ СВЯЗНОЙ РЕЧИ ГЛУХИХ ДЕТЕЙ**

Статья раскрывает суть педагогической единства как успешной составляющей в формировании правильного связной речи у детей с недостатками слуха.

В комплексе представлены: